

בעזה שיי"ת

ספר

התשובה

♦ פרשת וישלח ♦

מדריך ומורה דרך להרוצים לעלות מעלה מעלה
בדרך התשובה, שאי אפשר להגיע לתורה לשמה
בלי שיעשה תשובה מקודם.

בפרשה זו יבואר:

- א. תשובה על העוונות שדש בעקביו.
- ב. צריך ליתן דין על כל אחד ואחד שדש בעקביו.
- ג. ישוב אפילו מספק עבירה.
- ד. תשובה על ידי כח התורה.
- ה. התורה רפואת הנפש.
- ו. שהתשובה קדמה לעולם.

על ידי הלימוד בספר הזה יתבונן בשכלו הזך כי
יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם
הזה מכל חיי העולם הבא, וכמה שעות מימי חיי
הלכו לבטלה.

יוצא לאור שנת תשס"ו לפ"ק
ברוקלין נוא יארק

בס"ד

ספר

התשובה

והוא

סדר תיקוני תשובה הספר נדפס לזכות הרבים,

ומתחלק בחינם לכל דורש ומבקש

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או
כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות
תורה ויראת שמים בעולם ולעזור לבות אחינו בני ישראל
לתשובה שלימה.

שם המחבר לא נזכר, כי לא הבאנו בו אומר
הבא מן החדש רק דברים בשם אומרם,
וקבל האמת ממי שאמרה

תוכן הענינים

- פרשת וישלח**..... ה
- א.** פרק ט"ו..... ה
- ב.** תשובה על העוונות שדש בעקביו..... ה
- ג.** חובת "חפוש וחקור" על עוונות שדש בעקביו..... ה
- ד.** צריך ליתן דין על כל אחד ואחד שדש בעקביו..... ו
- ה.** צריך לחפש אפילו בדעות הרעות שיש לו ולשוב מהם..... ז
- ו.** ישוב אפילו מספק עבירה..... ז
- ז.** יפשפש בעסק מצוה, שמא לא עשה לשמה..... ז
- ח.** העון הקטן נראה כ"חבלי שוא", אך לבסוף הופך ל"עבות העגלה"..... ח
- ט.** מדרש הנעלם פרשת בראשית..... ח
- י.** השמר לך בשובך בתשובה שלא תשאיר שום עוון שלא תתקן אותו..... י
- יא.** הדרך הטוב והישר שיעורר האדם את עצמו אל התשובה עד שלא יבואו עליו יסורים..... י
- יב.** פרק ט"ז..... יא
- יג.** מי שעוסק בתורה שהיא עץ, הקדוש ברוך הוא מוחל לו עונותיו..... יא
- יד.** זהר הקדוש פרשת בהעלותך דף קנג עמוד א'..... יא
- טו.** זהר הקדוש פרשת שלח דף קנט עמוד א'..... יא
- טז.** תשובה על ידי כח התורה..... יב

- יז. נפש החיים שער ד' פרק ל"א יב
- יח. על ידי דברי תורה נזכה לסליחה ולתשובה יב
- יט. לקוט אמרים אות יד יב
- כ. כפי הרבוי בעסק התורה כן יתרבה ויתקרב לעבודת הבורא יב
- כא. חיי אדם חלק שני כלל קמג יב
- כב. קחו עמכם דברי תורה ושובו אל ה' יד
- כג. מאור ושמש הפטרת שבת שובה יד
- כד. התורה רפואת הנפש טו
- כה. ספר קול מבשר חלק א' ספר תהילים טו
- כו. יסוד התשובה טז
- כז. המשך פרק ד' טז
- כח. גם למלאכים המלווים לאדם מגיע עלבון גדול, כשאדם חוטא מתאבלים עליו טז
- כט. שערי תשובה לרבינו יונה יז
- ל. השער הראשון – אות יד : יז
- לא. עתה נבאר עקרי התשובה : יז

פרשת וישלח

פרק ט"ו

תשובה על העוונות שדש בעקביו

חובת "חפוש וחקור" על עוונות שדש בעקביו

בספרי מביא ז' דברים ואחת מהם, שידע רוע מעשיו וחסאיו, וידע שלא ינצל מדין הגדול והנורא, כי אם על ידי תשובה, כמו שכתוב: "כי אחרי שובי נחמתי ואחרי הודעי ספקתי על ירך", דאם לא כן שמא יחשוב שמה שעשה אינו חטא, וכן אמר ירמיה, עליו השלום: "נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה אל ה'" - הרי מבואר, שקודם שיעשה תשובה צריך תחילה פשפוש מעשים וחקירה עליהם, כדי שידע על מה יעשה תשובה, ומה שאמרו ב' לשונות: "חפוש וחקור", נקדים מה שאמר רבא בגמרא: אם ראה אדם שיסורים באים עליו - יפשפש במעשיו. משמע, שהקדוש ברוך הוא שולח יסורים לחוטא, כדי שיעשה תשובה, וכן אמרו בגמרא: אין יסורים בלא עוון, וכן הוא בזוהר, מה שאמרו: או הודע אליו חטאתו או ידע מבעי' ליה, אלא קודשא בריך הוא פקיד ליה לאודעי לבר נש חובה דחב בדינא, כמו שאמרו: "הודע ירושלים את תעבותיה", וקשה הלא כתוב: "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו" - פרש רש"י, דמשלם טובה לרשעים בעולם הזה להאבידו מעולם הבא, ועל כן מתרץ, דהפסוק מיירי בחטאים הידועים לו ואין צריך פשפוש. הגמרא והזוהר מיירי בחטאים, שהוא דש אותם בעקביו ואין מחזיק אותם כחטא, כי אם אחר פשפוש, לזה שולח הקדוש ברוך הוא יסורים, כדי שיפשפש במעשיו, וגם יש לומר דהפסוק מיירי שאם שלח עליו יסורים, אף על פי כן אינו מפשפש במעשיו, כמו שכתב הזוהר ז"ל: "כי את אשר יאהב ה' יוכיח" - קודשא בריך הוא אוכח ליה לבר נש ברחימא אי יקבל יאות ואי לאו שארי ולא אוכח לה וישבוק ליה ויעביד רעותיה, ובענין דש בעקביו כתב השל"ה, שיש ב' סוגים: האחד מה שאמרו, עבר עבירה ושנה בה נעשה לו כהיתר, כגון: לשון הרע ואבק גזל וריבית ורבות כהנה וכהנה, אף על

פי שידע מחומר איסורם, מה שאין כן אותם שהם מסוג הב', מחמת חסרון ידיעה מצוה זו או חומר עבירה זו. הנה אותם שהם מסוג א' ימצא בחפוש קל, כי יודע מחומר איסורם, מה שאין כן אותם שהם מסוג ב' צריך חקירה עליהם על ידי לימוד התורה לידע מחומר איסורם. זה שאמרו תחילה "נחפשה דרכינו" - רצונו לומר, מה שדרכנו בעקבינו והורגלנו בהם והם מסוג הא', ואם לא ימצא בחפוש קל אזי "ונחקרה" - על ידי חקור רב לידע אותם החטאים ולמצוא אותם, ואחר כך "ונשובה אל ה'" - ולהתחרט עליהם, ואלה הם דברי הגמרא: אמר רבא: אם רואה אדם, שיסורים באים עליו, והם על כרחך בשביל אותם החטאים שאדם דש בעקביו - יפשפש במעשיו, דהיינו - באותם חטאים שהוא רגיל בהם, אף על פי שידוע מחומר איסורם. פשפש ומצא יעשה תשובה; פשפש ולא מצא - יתלה מה שלא מצא בביטול תורה, רצונו לומר - על שלא למד ואינו יודע מחומר איסורם וצריך ללמוד ולחקור עליהם, וכאשר יתודע לו יעשה עליהם תשובה, ואם תלה ולא מצא גם אחר החקור על ידי הלימוד, אז בידוע שהם יסורים של אהבה.

צריך ליתן דין על כל אחד ואחד שדש בעקביו

עתה נבאר: סדר הפשפוש הוא כך, שיפשפש שמא עבר על איזה דבר המבואר בפסוקי תורה או בגמרא ומבוארים המה, איזה מלתא דחסידתא המבואר בספרי יראה, והיה ספק בידו לעשות ולא עשה, כמו שכתב בספר "תנא דבי אליהו": חייב אדם לומר, מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי - אברהם, יצחק ויעקב, שלא קנו עולם הזה ועולם הבא וימות המשיח אלא בשביל תורה ומעשים טובים, וכן הוא במדרש ויקרא: משל לעירני שנשא בת מלכים, אף על פי שמאכילה כל מעדני מלאכים אינו יוצא ידי חובתו, לפי שהיא בת מלכים; כך כל מה שיפעל האדם עם נפשו אינו יוצא ידי חובתו, לפי שהיא מלמעלה, הרי מבואר שהוא חייב ועתיד ליתן את הדין על מה שלא שמר ועשה כל מה שהיה בידו יכולת לעשות, ומה שלא הטילו הפוסקים על כל איש מישראל לקיים כל דקדוקי מצוות הכתובים בספרי מוסר ויראה, לפי שאין רוב הציבור יכולים לקיימם, אבל מי שיכול לקיים ואינו מקיים - הקולר תלוי בצוארו לעשות ולקיים, ואינו רשאי לפרוק העול מעל צוארו, וזה לשון השל"ה:

יש אנשים שסוברים שאינו נקרא "בעל תשובה" אלא מי שכפר בעיקר או שהרג את הנפש או שבא על הערוה וכיוצא בו. דע, כי טעות היא בידם, ואינם יודעים שצריך ליתן דין וחשבון על כל אחד ואחד שהוא דש בעקביו.

צריך לחפש אפילו בדעות הרעות שיש לו ולשוב מהם

אלה הם דברי הרמב"ם זלה"ה, וזה לשונו: ואל תאמר, שאין לחפש בדרכיו כי אם מעבירות שיש בהם מעשה, כגון: גזל או גניבה וזנות או כיוצא בו, אלא צריך לחפש אפילו בדעות הרעות שיש לו ולשוב מהם. דהיינו: מן הכעס והאיבה והשנאה והקנאה ומרדיפות מאכלים וכיוצא בהם - מהכל צריך לשוב, ואלו הם קשים יותר מעבירות שיש בהם מעשה, שבזמן שהאדם רגיל באלו קשה לפרוש מהם, מאחר שנשתקע בהם ודש בהם לעשות, ועל זה נאמר: "יעזוב רשע דרכו", עד כאן.

ישוב אפילו מספק עבירה

בנוסף לכך, יש הרבה עבירות שאדם דש בהם: נקימה, נטירה, קללה בשם, הזכרת שם שמים לבטלה, חמדה ותאוות נשים, צחוק, הרחקת הכעס שהוא קל זר, גבהות הלב, חטאת נעורים, הסתכלות בנשים, דברים בטלים, שיחת חולין בשבת, הליכה בלא תורה ובלא דרך ארץ, תפילה בלא כוונה ורבות כאלה. העיקר מהדברים המעכבים את התשובה הם: הרכילות והלשון הרע, בעל חימה, בעל מחשבה רעה והמתחבר לרשע, וישוב אפילו מספק עבירה, וקבלה היא בידינו, שעונש הספק גדול יותר מעונש הודאי, משום שעל הודאי אדם משים על ליבו ודואג ומתחרט וחוזר בתשובה, אבל על הספק אינו מתחרט כל כך, כי סבור בליבו: לא חטאתי, עד כאן.

יפשפש בעסק מצוה, שמא לא עשה לשמה

אלה הם גם דברי "יש נוחלין" בהג"ה והוסיף לומר ז"ל: גם יפשפש בעסק מצוה, שמא לא עשה לשמה, ושמא לא עשה איזה דבר קדושה כהוגן, כאשר עינינו רואות, שהרבה מצוות אינם נעשים כהוגן, כגון: הנחת תפילין, שרוב העולם נכשלים בהם, ואינם מניחים על השער אלא על המצח, וכשאינו עושה כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, אפילו דקדוק אחד - לא עשה המצוה כתקון, כי חכמינו זכרונם לברכה פרשו

הכל לפי קבלתם האמיתית וכפי חכמתם הקדושה והחכמה הנפלאה בחכמת אלוקים אשר בקרבם, שהיו יודעים, שבכל דקדוק ודקדוק ובכל ענין שהזהירו וצוו עליו, אפילו הוא דבר קל וקטן מאוד, כפי הנראה, אבל לפי האמת תלויים בו קיום העולמות; אם מקיימים או חס ושלום חרבנם אם עוברים, לכן יעיין בכל המצוות, שמא לא קיים אותם כדין או שמא עשה המצוה שלא לשמה, ואפילו הוא צדיק תמים בכל מעשיו, אל יעמיד עצמו על חזקתו, שאינו יוצא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו, כי אדרבה: כל הגדול מחבירו יצרו גדול יותר ומבקש להכשילו, והוא צריך שימור יותר וזרוז וזהירות, מפני שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם צדיקים כחוט השערה, כמו שאמר הכתוב: "וסביבו נשערה מאוד" - כי כפי גודל קדושת נשמתו ומעלותיו העליונות, אם יחטא אפילו כחוט השערה, נחשב לו כעבותות העגלה, שכל מה שהנשמה יותר פנימית ועליונה, חטאו עושה יותר רועם למעלה ושגגתו עולה זדון, לכן החכם, החסיד, צריך פשפוש יותר במעשיו, שלא ימצא אחריו מאומה. אם פשפש ולא מצא מכל אלה - יפשפש פן ואולי התרשל באהבה ויראת ה' כל היום בכמה מילי דחסידותא וכדבעי למעבד לא עביד, כי בודאי כל מי שיכול לילך מחיל אל חיל בתורה ובחסידות, עד שמגיע למעלות המדרגות של חסידים גמורים והוא מתעצל ואינו עושה כן, אינו יוצא ידי חובה וחייב בדיני שמים, כמו שאמרו ב"תנא דבי אליהו" - חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי - אברהם, יצחק ויעקב עליהם השלום, עד כאן.

העון הקטן נראה כ"חבלי שוא", אך לבסוף הופך ל"עבות העגלה"

מדרש הנעלם פרשת בראשית

הוא ישופך ראש. אמר ר"י, כך דרכו של נחש אין הקשה שלו מאדם אלא בראש. ואין הנשיכה מהנחש לאדם, אלא בעקב. א"ר יצחק בר ר' יוסי למאן דאמר דיצר הרע הוה, מאי נימא בהאי פסוקא: אמר לו ר' יוסי, מלמד שאין הריגה לנחש אלא בראש. ומי הוא הראש. זה ראש הישיבה. ואין הנחש הזה הורג לאדם, אלא בעקב, כשעושה לו מעשה עבירות, ודש בהם בעקב, הדא הוא דכתיב עון עקבי יסובני:

אמר רבי יצחק מהכא, הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. כלומר עוה עבירות ודש בהם בעקב, שחושב שאינם כלום, כמו חבלי השוא, שאורג העכביש. ולאחר כן הם כעבות העגלה חטאה, חזקים וקשים, עד שנאספים כלם והורגים לאדם, וכן הוא אומר ואתה תשופנו עקב, באותו עון העקב הורג יצר הרע לאדם: אמר ר' יצחק, בא וראה, כמו שנתקלקלו כך נדונו. הנחש בתחלה, אחריו האשה. ואחריו האדם. היינו דכתיב, ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך:

א"ר יעקב בר אידי, אם אדם חטא אדמה מה חטאה. אלא א"ר יעקב בר אידי, כשנברא האדם, השמים והארץ היו עדים. מלמד שהקדוש ברוך הוא עשה אותם עדים, על מה שיעשה האדם, שלא יאמר מי רואני. ואותם העדים מפרסמין חטאיו, הדא הוא דכתיב יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו:

ותנא, באותו היום שעבר אדם, השמים החשיכו אורם. והארץ לא ידעה מה לעשות, עד שבא הקדוש ברוך הוא וקלל אותה, על שהתעכבה בעדותה, שלא תוסיף תת כחה לזרוע ולקצור כבראשונה, ועמדה בקלותיה, עד שבא אברהם אבינו, ונתבסס העולם:

ר"נ אמר, עד שבא נח, דכתיב, חזה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו. ולפיכך נקראה על שמו, דכתיב איש האדמה, על שיצאה מקללתה בשבילו אמר רב נחמן בר יצחק, אדם הראשון, כיון שנטרד מגן עדן, חשב שימות מיד, והיה בוכה ומתחנן, ושב בתשובה, עד שקבלו הקדוש ברוך הוא בתשובה, והאריך ימיו, וקיים בו דברו, דכתיב ביום אכלך ממנו, ומתן לו יומו, שהוא אלף שנה. להורות לכל העולם, שהקדוש ברוך הוא חנון ורחום הוא, ומקבל בתשובה לשבים, ואינו חפץ מהם, זולתי שיחיו, דכתיב ולמה תמותו בית ישראל והשיבו וחיו:

א"ר יצחק, אשריהם הבנים שהאב אומר להם כך. ווי להם לבנים, שאינם שומעים ממנו. אמר רב יהודה אמר רב. לא חזינן רחמנותא כרחמנותא דקודשא בריך הוא, בכל מקום את מוצא כשחטאו ישראל, ושבנו למולו, פשט ידו וקבלם, ומל להם מיד, הדא הוא דכתיב מי א-ל-כמוך נושא עון ועובר על פשע.

השמר לך בשובך בתשובה שלא תשאיר שום עוון שלא תתקן אותו

והאלשיך כתב על הפסוק: "ויד תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ" זה לשונו - השמר לך בשובך בתשובה שלא תשאיר שום עוון שלא תתקן אותו, כי אם יד תשאיר לך בחיצונים, שלא תשוב ממנו, דע, כי עבירה גוררת עבירה, וצריך אתה לדעת, שאם מפשפש במעשיו אחר יסורים צריך שיהיה על פי מה שאמר האלשיך בפרשת שמיני בבאור הפסוק: "ולך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" - והוא כי חסד קל, שמביא יסורים על האדם דוגמת החטאים שעשה, דהיינו: באיזה אבר שחטא מביא יסורים על אותו אבר, וכן סך ממון שחטא הוא נלקה כפי אותו סך, שעל ידי זה יפשפש במעשיו וימצא מאשר חטא על הנפש ושב ורפא לו, עד כאן לשונו.

הדרך הטוב והישר שיעורר האדם את עצמו אל התשובה עד שלא יבואו עליו יסורים

אמנם הדרך הטוב והישר שיעורר האדם את עצמו אל התשובה, עד שלא יבואו עליו יסורים, כמו שכתב האלשיך בספר תהילים: "אל תהיו כסוס כפרד אין הבין וגו'", עיין שם, וביותר אם השפעתו ברווח והוא יודע מומי נפשו ידאג, שמא הקדוש ברוך הוא מאכילו מזכויותיו בעולם הזה כדי להאבידו, חס ושלום, מעולם הבא, ויקבל על עצמו ענויי נפש ויסורים, ואם אחר שהתחיל להשיב רואה שיסורים באים עליו בגופו או בממונו אל יקוץ במ לומר, האם זה שכר התשובה, כי טרם שובי על חטאי הייתי שלם בגופי ובממוני וכאשר נעשיתי שלם בתורתי חסרתי כל אלה. אדרבה, יתן שמחה בלב, שזה מורה שהקדוש ברוך הוא מקבל תשובתו, כי זה דרכו יתברך, כמו שהרופא אינו נותן רפואה לחולה, עד אשר יחפוץ החולה להרפא לנקות רפאות חולת גופו ולהחלימו; כן הוא יתברך לא ימרק חלאת חולי הנפש עד יתחיל לשוב, ואחר שפשפש ומצא - יעשה עליהם תשובה, כפי אשר יבואר לפנינו, והוא מצות עשה, כמו שכתב כמה פעמים בתורה בפרשת נשא: "איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם וגו' והתודו על חטאתם", ובפרשת ואתחנן: "בצר לך ומצאוך ... ושבת עד ה' אלוקיך".

פרק ט"ז

**מי שעוסק בתורה שהיא עץ, הקדוש
ברוך הוא מוחל לו עונותיו**

זהו הקדוש פרשת בהעלותך דף קנג עמוד א'
ועוד בפרק הרואה. הרואה תמרים בחלום תמו עונותיו. הדא
הוא דכתיב תם עונך בת ציון. בגין דתמרים ביה תם דרגא
דיעקב דאתמר ביה ויעקב איש תם חובין מרים ושבעים
וארבעה תמרים תמן ת"ם ותמן מ"ר.
הכא רמיז וימתקו המים הדא הוא דכתיב ויורהו ה' עץ
וימתקו המים. מהכא מאן דאשתדל באורייתא דאיהו עץ.
חובין דיליה דאתמר בהון וימררו את חייהם בעבודה קשה
קודשא בריך הוא מחיל ליה ויתחזרון מתיקין.
ועוד בפרק הרואה. הרואה תמרים בחלום, תמו עונותיו, זה הוא
שכתוב תם עונך בת ציון, מפני שתמרים בו תם, דרגת יעקב
שנאמר בו ויעקב איש תם, חטאים מרים ועל כן תמרים שם ת"ם
ושם מ"ר.
כאן רמוז וימתקו המים, זה שכתוב ויורהו ה' עץ וימתקו המים,
מכאן מי שעוסק בתורה שהיא עץ, חטאים שלו שנאמר בהם
וימררו את חייהם בעבודה קשה, הקדוש ברוך הוא מוחל לו ויהפכו
מתוקים.

זהו הקדוש פרשת שלח דף קנט עמוד א'
כמה אית להו לבני נשא לאסתכלא בפולחנא דקודשא בריך
הוא כמה אית להו לאסתכלא במלי דאורייתא דכל מאן
דאשתדל באורייתא כאילו מקרב כל קורבנין דעלמא לקמי
קודשא בריך הוא ולא עוד אלא דקודשא בריך הוא מכפר
ליה על כל חובין ומתקנין ליה כמה כורסיין לעלמא דאתי.

כמה יש להם לבני אדם להסתכל בעבודת הקדוש ברוך הוא, כמה יש להם להסתכל בדברי תורה, שכל מי שעוסק בתורה כאילו מקריב כל קרבנות העולם לפני הקדוש ברוך הוא. ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא מכפר לו על כל חטאיו, ומכינים לו כמה כסאות לעולם הבא.

תשובה על ידי כח התורה

נפש החיים שער ד' פרק ל"א

בא וראה כמה גדולה כחה של התורה שמטהרת את פושעי ישראל בזמן שעושי תשובה אפילו מעבודה זרה שבידם שנאמר, "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם" כו' עיין שם, כי עיקר התשובה שלימה האמתית שהיא מאהבה, הוא רק על ידי עסק התורה כראוי כמו שאמרו במעלות התורה, אוהב את המקום, וכמו שכתוב השיבנו אבינו לתורתך כו' והחזירנו בתשובה שלימה לפניך:

על ידי דברי תורה נזכה לסליחה ולתשובה

לקוט אמרים אות יז

ואנו מבקשים וחנונו מאתך וגו' כי אי אפשר לנו להתעורר ולהתחכם ולהבין מעצמנו אף על פי שהתורה כתיבא ומנחא, ובודאי בכל ברכה ותפילה פועל מיד לכך מברכין תיכף ברוך אתה ה' חונן הדעת שהוא חונן ונותן ודאי, ופרט דעת דהוא התחברות שניהם חכמה ובינה כידוע, ואחר כך יוכל להתפלל אתשובה דעל ידי דלבבו יבין ושב ורפא ואמרו זכרונם לברכה (מגילה י"ז עמוד ז') דהיינו רפואה דסליחה, דלכל תשובה צריך שני דברים ההתקרבות מהיום והלאה לתורתו ועבודתו ורפואת הקודם, ושניהם על ידי הכנת דברי תורה דייקא וכמו שנאמר (משלי א, ט) כי לוית חן וגו' פירוש התחברות של חן ויופי לה' יתברך וזהו לראשך והוא ה' יתברך שהוא הראש לכולנו:

כפי הרבוי בעסק התורה כן יתרבה ויתקרב לעבודת הבורא

חיי אדם חלק שני כלל קמו

כי יש עוונות שאדם דש בעקביו שהם חמורים מג' עבירות הנזכר לעיל. הנך רואה מה שאמרו זכרונם לברכה בחומר לשון הרע שהוא קשה מעבודה זרה גילוי עריות שפיכות דמים, ודרשו זה מן הפסוק. וזהו

עבירה השכיח ומצוי מאוד בבני אדם, כמו שהעידו על זה חכמינו זכרונם לברכה כולן בלשון הרע. וראה כחו של לשון הרע עד שהאומר נורא בי פלניא (כ"ל היכן נמצא אש רק צניח פלוגי טקס מנצלים תמיד), זהו אבק של לשון הרע. והנה הטעם שחמור משלש עבירות החמורות הוא שזה אוהז במעשה הנחש הקדמוני שדבר לשון הרע על הקדוש ברוך הוא ואמר לחוה מן האילן הזה אכל וברא את העולם, ועל ידי זה פיתה אותה ושכב עמה (כאמס זכונס לצנכה הטיל זה זואמא), הרי גילוי עריות. וגרם מיתה לכל העולם, הרי שפיכות דמים. והטה את לב אדם הראשון וחוה לכפור. האף שתיכף עשו תשובה הגונה, מכל מקום גרם כל זה ראה כחו של לשון הרע עד היכן מגיע. וכן יש חבילות עבירות שבני אדם רגילין בהם אשר רבו מלספר, שבועות שקר ושוא, וזהו רגיל אפילו כשמספר איזה שקר לחבירו או שמוכר חפץ לחבירו נשבע כה יעזרני ה'. והרי נשבע בה', ועון שבועה הוקשה לעבודה זרה וחמור ממנו, כדכתיב כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא. מקלל עצמו או חבירו בשם (טאומה, זאל מיך אדער זאל דיק דער אונזענטער טטלאפן), וכל זה אין חילוק בין שיאמר בלשון הקודש או בכל לשון, מברך או מזכיר השם לבטלה, וכל שכן כל התפלות וברכות אם יעיין בנפשו בעו"ה הכל הוא בלא כוונה, רק נעשה טבע שכבר רגיל פיו ולשונו להתפלל ולברך. מלבין פני חבירו. מתכבד בקלון חבירו. מצער אחד מישראל בין בדברים בין במעשה, שנאמר לא תנו וגו', וזה קאי על אונאת דברים, דבאונאת ממון כתיב וכי תמכרו וגו' לא תנו. ואם מצער אלמנה או יתום, חייב מיתה בידי שמים, שנאמר כל אלמנה ויתום לא תענון וגו'. מלוה בריבית בלא היתר עסקא או זקוקים, וכל אחד ואחד מורה לעצמו באיזה התירים ואינן נשאלין למורים איך להתיר. ומכל שכן הסוחרים עם החלפנים כמעט אי אפשר בלא נגיעת איסור ריבית, וככה מבואר בחיבורי חלק א' (לכל קל"ז וקמ"ג). שנאת איש לרעהו. כעס. הסתכלות בנשים. חניפות. ליצנות. דברים בטלים. דברי משא ומתן בשבת ויום טוב. ובכל אלו, רגילים העולם מאוד. ואפילו הלומדים ומופלגים כשישימו על לבם, ימצאו שרובם נכשלים ברוב אלו דברים, ועוד יש הרבה עד אין מספר. וביטול תלמוד תורה כנגד כולם, כי הרחוק מן התורה, רחוק מעבודת הבורא, ולכן

תקנו השיבנו אבינו לתורתך וקרבתנו מלכנו לעבודתך. וכפי הריבוי בעסק התורה, כן יתרבה ויתקרב לעבודה.

קחו עמכם דברי תורה ושובו אל ה'

מאור ושמש הפטרת שבת שובה

או יאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב וגו'. יראה הפירוש שהכתוב מלמד לאדם לדעת מהות התשובה ובמה נשוב מעוונינו. כי במהות התשובה נמצא אנשים אשר לקחו דרך לעצמם לענות נפשותיהם וגופם במיני ענויים בתעניתם ובטבילות ובשאר דברים. ובדרך זה ימצאו ב' סוגי בני אדם, האנשים המשכילים הבינו כי עיקר התשובה בלב היא תלויה להיות תמיד תוהא על הראשונות, ובכל רגע צריך האדם לשוב על רגע שקדם לו כי לא יצדק אנוש מעשיו ולא יזכה ילוד אשה, אם שהוא ממעט בעבודתו וגם במה שעבד השם שמא היה לו קצת התפארות בו. גם העוונות המה מסכים מבדילים בינינו לבין אלהינו ואין יכולת קודם התשובה להיות נכסף בכל לב לדבק באור עליון, כמאמר דוד המלך עליו השלום וחטאתי נגדי תמיד שפירושו שהיה מתאונן ומצטער תמיד על שחטאתו לנגדו עומד ומבדיל בינו לבין קונו, וצריך האדם השב למשוך עצמו בכל עוז לשבר דבר המבדיל למען יהיה נכסף לנועם ה' וזה יהיה מגמת פניו כל הימים. והאנשים המשכילים המענים את נפשותיהם אם ירגישו שנחלשו חושיהם ושלא יוכלו ללמוד תורה ולהתפלל כראוי ונכון מחמת חלישות גופם וממעטים על ידי זה במלאכת שמים אזי ירפו מתעניתם למען לא יתבטלו מעבודתם. ויש אנשים אשר לא ראו אור התשובה הנכונה ולא מחכמה המה מענים את גופם חנם, וסוברין כי זה תשובה עיקרית לענות נפש, ולא טוב עושים ובפרטות בדורות אלו דחלשא עלמא ואין יכולת לסבול ענויים, ושעבוד המלכיות מחלישין הגופים ודחיקא מלתא טובא בבקשת המזונות, זאת העצה (טלא לענות נפש כלל ומוטצ) להשים כל אחד מגמת פניו אל התשובה העיקרית והוא שילמדו ויתפללו בדחילו ורחימו וכמו שנתבאר בגמרא שאדם השב אם היה רגיל ללמוד דף אחד ילמוד שני דפים, והדבר ברור לכל בעלי ענוים שאין הכונה שזו תחשב לתשובה מה שלומד דף יותר, אמנם כונתם על פנימיות הלימוד ומהותו הוא שקודם שילמוד ישוב בתשובה

בכל עוז שלא יהיה נאמר עליו מה לך לספר חוקי, ובעת התפלה והלימוד יפשפש אחר כל תיבה שהוציאה מפיו האם נאמרה מעומק הלב ושלא בהתפארות, וגם מהצורך לקשר נפש רוח נשמה דיליה בפנימיות האותיות ולהסיר כל מחשבות לבו וכל הרגשותיו שלא יהיה כי אם בהתפלה ובלימוד התורה. ומתבאר מהתיקונים ומובא לעיל על מה ששנינו כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, וגם שנינו אין בור ירא חטא והוא דבר הסותר קצת. ופירשנו שם שהכונה שתקדם יראת חטאו לחכמתו וישוב בתשובה קודם הלימוד, וכשילמוד מתוך התשובה ולקיים כל דבר תורה מאשר ילמוד, יפקח השם את עיניו ויפתחו לו שערי תשובה יותר ויותר. וזהו אין בור ירא חטא שיראת חטא האמיתית ותכליתה אי אפשר כי אם אחר הלימוד. וצריך האדם לדבק עצמו בעת התורה והתפלה בנועם אור השם יתברך עד שאחר התורה והתפלה יהיה לו כוסף וכלות נפש ויונעם לנפשו להשאר דבוק באור העליון וחפצו ותשוקתו למסור את נפשו (ניל מונוי) לחסות בצל ה' ולחזות בנועם ה', ובאם יראה שעדיין אינו בערך זה כי עוונותיו מבדילין בינו לבין אלהיו, יראה לפשפש במעשיו ולשוב בתשובה, וזהו התשובה האמיתית. וזהו שובה ישראל עד ה' אלהיך שתראה לשוב כל כך עד שתסיר מסך המבדיל בינך לבינו ותדבק בנועם ה', כי כשלת בעונך והוא מבדיל ועומד נגדך להפסיק בינך לבין המקום ברוך הוא. ואחר כך מורה הכתוב במה נוכל להסיר מסך המבדיל, ואמר קחו עמכם דברים ושובו אל ה', פירוש שתקח לך דברי תורה ותפלה ועל ידי זה תוכל לשוב לה' להדבק בו. אמרו אליו, פירוש כמו את ה' האמרת היום פירוש שתראה להדבק אליו בגודל אהבה ותשוקה בעת התורה והתפלה, ובאם תעשה כן הכתוב מבשרך כי כל תשא עון פירוש שישא ה' עונך ויסלח לך

התורה רפואת הנפש

ספר קול מבשר חלק א' ספר תהילים

תורת ה' תמימה משיבת נפש, עדות ה' נאמנה מחכימת פתי (מסלס י"ט טו). השיבנו אבינו לתורתך וכו', והחזירנו בתשובה שלימה לפניך. מה שנאמר תורה קודם תשובה, יש לומר, דעל ידי תורה יכולים להטיב המעשים, ולבוא לתשובה שלימה, תשובה מאהבה, בהצלחה. התורה יכולה לרפא הכל. איתא במדרש ריש דברים, אמר הקדוש ברוך הוא,

ראה לשונה של תורה מה חביבה, שמרפאה את הלשון. מנין, שכן כתוב, מרפא לשון עץ חיים, עד כאן. ואם את הלשון מרפא, רפואת הנפש - בודאי. והגיד הרבי ר' בונם זכרונו לברכה מפשיסחא, על הפסוק, תורת ה' תמימה משיבת נפש, דעל ידי תורה, יכולים להשיב הנפש שנחלשה. היום בודאי יכולים כולם להתרפא. כדכתיב, ולבבו יבין ושב ורפא לו. 'יבין' בגימטריא 'אלול' (עס האומיות והתנסה), ושב ורפא לו. [מרן אדמו"ר ה"לב שמחה" לצוק"ל מגור, כי תבא תשמ"ג, בבית המדרש ערד].

יסוד התשובה

המשך פרק ד'

גם למלאכים המלווים לאדם מגיע

עלבון גדול, כשאדם חוטא מתאבלים עליו

גם למלאכים המלווים לאדם מגיע עלבון גדול, כשאדם חוטא מתאבלים עליו, כדאיתא בסבא משפטים, גם לע"ב בסנהדרין, שבהיכל הזכות, אם אדם חוטא, במקום שהיה ראוי להיות הטייתם לטובה יהיה הטייתם לרעה, וגם עונש לצדיק לא טוב, ועלבון הוא להם לעשות באופן שיעשו להנהגות הדין, גם בהיכל אהבה גם בהיכל רצון וכו'. גם בהיכל קודש הקדשים וכו', ולא זו בלבד אלא גם בעולם הבריאה סוד כסא הכבוד מגיע הפגם שהנשמות חצובות משם, וכד אסגיאו חייבין בעלמא אינה נמשכת משם, ועוד שהפגם הנעשה בעוונות פוגם בשורש נשמתו של החוטא, והוא בכסא שאינו שלם, כמו שאמר בתקוניי: וכורסא דיליה פגימא בחובא דישראל. גם אל מלכות מגיע עלבון, כמו שאמר: "ובפשעכי שלחה אמכם", ולא זו בלבד גם אל יסוד וכו', גם אל נצח והוד וכו', גם אל הת"ת

וכו', גם אל הגבורה וכו', גם אל החסד וכו', גם אל ג' הראשונות וכו', גם אל התורה.

ראה בן אדם עד היכן מגיע עלבונך. מה לך נרדס? קום משנתך! דרכים הללו שפגמת, ותחקרם בדרישה וחקירה, ושוב עד ה' אלוקיך, עד מקום שפגמת, כי משם תוריד מים טהורים ותטהר כל הכתמים, וזה תשובה, עד כאן לשונו בבאור פסוק הנזכר.

כל הדברים האלה הם דברי הזוהר נשא רל"ד, זה לשונו: וכל מאן דעבד על פקודא אורייתא, כביכול פגם לעילא פגם לתתא פגם לגרמיה פגם לכל עלמין מתל לאינון מפרשי ימא דשעין בארבא קס חד שטייא בעי לנקבא וכו'.

שערי תשובה

לרבינו יונה

השער הראשון – אות יד:

עֵתָה נִבְאָר עֲקָרֵי הַתְּשׁוּבָה:

וְאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (תהלים לה, י) אֲדַנִּי
נִגְדָךְ כָּל - תַּאֲוֹתַי וְאִנְחָתַי מִמֶּנִּי לֹא - נִסְתַּרְהָ, בְּאוּרוֹ,
גְּלוּיָהּ לְפָנֶיךָ כָּל תַּאֲוֹתַי כִּי אֵינְנָה זֹולְתִי לַעֲבוֹדָתְךָ, וְאִתָּה
יֹודַע אִנְחָתִי כִּי אֵינְנָה עַל עֶסְקֵי עוֹלָם וְהַדְּבָרִים הַכְּלִים,
זֹולְתִי עַל חֲטָאֵי וְעַל קֶצֶר יָדַי בַּעֲבוֹדָתְךָ. וְאָמַר אֶחָד מִן
הַמְּתַנַּפְלִים בְּחִין עֶרְכוֹ, אִנְחָתִי מִפְּחָדְךָ הִרְחַק מִמֶּנִּי
הָאִנְחוֹת, דְּאִגְתִּי מִקֶּצֶר יָדַי בַּעֲבוֹדָתְךָ הִרְחַק מִמֶּנִּי
הַדְּאִגוֹת:

אות טו, - הַעֲקֹר הַרְבִּיעִי :

הַצֵּר בַּמַּעֲשֶׂה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויאל ב, יב) וְגַם עֲתָה נֹאֵם - יי שְׁבוּ עָדֵי בְּכָל - לְבַבְכֶם וּבְצֹם וּבְבָכֵי וּבְמִסְפָּד. וְאָמְרוּ זְכוּרֵנִים לְבִרְכָה (ירושלמי ברכות פרק א' הלכה ד', במדבר רבה שלח יז, ז) הַלֵּב וְהַעֵינַיִם שְׁנֵי סִרְסוּרֵי הַחֲטָא. וְכֵן כָּתוּב (במדבר טו, לט) וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם. לָכֵן בְּזֹאת יִכָּפֵר עֲוֹן הַסִּרְסוּרִים בְּמִדַּת תְּשׁוּבַתְּם כְּנֶגֶד מִדַּת מְשׁוּבָתְּם, כִּי יִתְכַּפֵּר עֲוֹן לֵבב הַחֲטָאִים בְּמִרְיֹותָם וְאַנְחוּתָם בְּשִׁבְרֵי אֲשֶׁר הֵם שׁוֹבְרִים אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נז, טז) כִּי רוּחַ מְלַפְנֵי יַעֲטוּף, וְנֶאֱמַר (תהלים נא, יט) לֵב - נִשְׁבַּר וְנִדְּכָה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה. וְהַמֶּשֶׁל עַל זֶה מִן הַכְּלִים הַטְּמֵאִים אֲשֶׁר נִשְׁבְּרוּ, מְטַמְּאֶתְם טְהוֹרוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא, לה) תִּנּוֹר וְכִירִים יִתַּךְ. וְעֲוֹן הַעֵינַיִם יִכָּפֵר בְּדַמְעוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיט, קלו) פְּלִגִּי - מִיֵּם יִרְדּוּ עֵינַי עַל לֹא - שְׁמְרוּ תוֹרַתְךָ, לֹא אָמַר עַל לֹא שְׁמֵרְתִי תוֹרַתְךָ, אֲבָל אָמַר, לֹא שְׁמְרוּ, כִּי הֵם סָבְבוּ הַחֲטָא, עַל כֵּן הוֹרְדָתִי פְּלִגִּי מִיֵּם :

